

Ⓔ Averz

Na líci zberateľskej euromince je vpravo vyobrazená postava remeselníka pri vzorovaní plátna potlačou, doplnená spodobne-ním autentickej drevenej formy s kyticou v ľavej časti a visiacou, už zafarbenou látkou v hornej časti mincového poľa. Vedľa remeselníka je v dvoch riadkoch označenie nominálnej hodnoty zberateľskej euromince 100 EURO. V spodnej časti mincového poľa je štátny znak Slovenskej republiky. Vľavo od neho je nápis SLOVENSKO a nad ním letopočet 2024. Značka Mincovne Kremnica, štátny podnik, ktorú tvorí skratka MK umiestnená medzi dvoma razidlami, je v ľavej časti modrotlačovej formy a štylizované iniciály autora zberateľskej euromince Karola Lička KL sú v jej pravej časti.

Ⓔ Reverz

Rub zberateľskej euromince je opticky rozdelený na dve časti. V ľavej časti mincového poľa je v dvoch riadkoch nápis MODROTLAČ. Pod ním je v troch riadkoch nápis NEHMOTNÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO. V pravej časti mincového poľa je zobrazená kytica z líčnej strany v podobe už vytlačeného vzoru, doplnená o horizontálne ornamentálne pásiky v hornej a spodnej časti.

Detail šatky z modrotláče, Mengusovce, prvá polovica 20. storočia
(Foto: PhDr. Oľga Danglová, Ev. č.: K-14269)

Ⓔ Údaje o minci

Nominálna hodnota:	100 eur
Materiál:	Au 900, Ag 75, Cu 25
Hmotnosť:	9,5 g
Priemer:	26 mm
Hrana:	vrúbkovaná
Náklad:	limitovaný, maximálne 6 000 ks v proof vyhotovení
Autor návrhu:	Karol Lička
Rytec:	Dalibor Schmidt
Výrobca:	Mincovňa Kremnica, š. p.

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

Vydala: © Národná banka Slovenska, december 2024

Text: Mgr. Oľga Danglová, CSc.

Foto: Slovenské národné múzeum v Martine

www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatske

www.nbs.sk

Ev. č.: K-26176

Nehmotné kultúrne
dedičstvo SR –
MODROTLAČ

ZLATÁ ZBERATEĽSKÁ EUROMINCA

Modrotlač je indigom na modro sfarbená látka zdobená potláčaním vzorov formami, pričom sa využíva tzv. rezerva – zmes zamezdujúca zafarbenie látky v mieste vzoru.

Ako pôvodne orientálny spôsob dekorovania látok zohrala významnú úlohu v slovenskej, rovnako aj európskej textilnej tradícii. Na naše územie sa znalosť výroby modrotlače dostala z Holandska a Nemecka v priebehu 18. storočia. V rámci bývalého Uhorska sa práve územie Slovenska vyznačovalo najpočetnejším výskytom farbiarskych cechov. Modrotlač vtedy získala obľubu najmä v meštianskom prostredí. Neskôr v priebehu 19. storočia sa modrotlačári preorientovali na vidieckych odberateľov a sieť modrotlačiarских dielní sa presunula na vidiek. Bolo to obdobie zľudovenia a zároveň najväčšieho rozkvetu modrotlače. Modrotlač sa vtedy stala dôležitou súčasťou ľudového odevu a bytového textilu.

Zásterka, Fačkov, prvá polovica 20. storočia
(Foto: M. Pišný, Ev. č.: K-22312)

Príprava plátna pred tlačou vzoru, dielňa Júliusa Roštára v Brezne, 70. roky 20. storočia
(Foto: Ing. Jozef Turzo, NG-088829)

Rozvetvila sa do výnimočného bohatstva lokálnych podôb prispôbených vkusu vidieckych odberateľov. Práve v tom, ako modrotlačiarски majstri dokázali v dialógu s odberateľmi známe vzory obmieňať a invenčne variovať, tkvie autenticita ľudového štýlu modrotlače na Slovensku.

Základným výrobným nástrojom modrotlačiarov boli formy. V zásobe každej dielne ich bolo až niekoľko stoviek. Pôvodnejšie a staršie boli celodrevené formy určené pre ručnú tlač. Novšie drobnejšie vzory sa tlačili formami s vbíjanými mosadznými klinčekmi a plieškami, ktoré boli pre svoju trvanlivosť vhodné aj na novšiu strojovú tlač perrotinou. Potlačené plátno sa po zaschnutí farbilo ponorením do kadí naplnených indigovým roztokom, tzv. kypou. Rezerva sa odstraňovala praním v roztoku kyseliny sírovej. Usušené plátno sa mangľovalo. Čím bol mangel ťažší, tým bolo plátno lesklejšie a vzor výraznejší.

V porovnaní s inými stredoeurópskymi

krajinami bola na Slovensku ešte v polovici 20. storočia značná regionálna rozmanitosť modrotlačových vzorov, rovnako ako hustota výskytu modrotlačiarских dielní. Činných bolo vyše tridsať dielní, ktorých produkcia smerovala prevažne na vidiek. S postupným zánikom využitia modrotlače v odevu a interiéroch vidieckych domácností aktivita dielní postupne slabla. K procesu redukcie prispel aj zákaz súkromného podnikania.

Dnes záujem o modrotlač silnie. Po modrotlačovom dizajne okrem folklórnych súborov s obľubou siahajú návrhári suvenírov, módnych odevov a zhodnocuje sa aj v prácach študentov a absolventov Ateliéru textilného dizajnu Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave.

Viacnárodná nominácia „Modrotlač“, ktorú Slovenská republika predložila spoločne s Nemeckom, Rakúskom, Českou republikou a Maďarskom, bola do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva zapísaná dňa 28. novembra 2018.

Muž a žena z Podkončíc, prelom 19. a 20. storočia
(Foto: Pavol Socháň, NG-002733)